

ΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΙ - TESNOTA

Σκηνοθεσία: Καντεμίρ Μπαλάκοφ
Σενάριο: Καντεμίρ Μπαλάκοφ, Άντον Γιαρούς
Ηθοποιοί: Ντάρια Ζόβνερ, Ατρέμ Τσιπίν,
 Όλγκα Ντραγκούνοβα, Βενιαμίν Κας
Φωτογραφία: Αρτέμ Εμελιάνοφ
Μοντάζ: Καντερίν Μπαλάκοφ
Χώρα: Ρωσία (Εγχρωμη)
Διάρκεια: 118

Πρώτη προβολή: 6.00 μ.μ.

Δεύτερη προβολή: 8.15 μ.μ.

Τρίτη προβολή: 10.30 μ.μ.

Διακρίσεις:

- 13 Βραβεία και 9 Υποψηφιότητες
- Cannes Film Festival 2017, Βραβείο FIPRESCI στο Ένα Κάποιο Βλέμμα. 2 Υποψηφιότητες.
- Haifa International Film Festival 2017, Βραβείο Golden Anchor, Ειδική Μνεία.
- International Cinephile Society Awards 2018, Βραβείο Καλύτερης Ταινίας.
- Lisbon & Estoril Film Festival 2017, 2 Βραβεία, Καλύτερη Ταινία και Α! Γυναίκει Ρόλου. (Balagov, Dragunova).
- Montréal Festival of New Cinema 2017, Βραβείο Καλύτερης Ηθοποιού, στη Darya Zhovnar.
- Russian Guild of Film Critics 2017, 2 Βραβεία, Καλύτερη Ηθοποιός (D. Zhovnar) και Καλύτερο Ντεμπούτο (K. Balagov, N. Yankin)
- Sochi Open Russian Film Festival 2017, 2 Βραβεία στον K. Balagov, Βραβείο Ντεμπούτου, και Βραβείο Κριτών.
- Tarkovsky Film festival - Zerkalo 2017, Βραβείο Νέων Κριτών.
- Vilnius International Film Festival 2018, 2 Βραβεία Καλύτερης Ηθοποιού στην Darya Zhovnar.
- 9 Υποψηφιότητες σε Φεστιβάλ.

Στο Ναλτσίκ της Νότιας Ρωσίας ο γιος μιας εβραϊκής οικογένειας απάγεται. Εκείνη, ανήμπορη να συγκεντρώσει τα απαιτούμενα λύτρα, στρέφεται για βοήθεια στους ομοεθνείς κατοίκους της πόλης.

Βραβείο κριτικών στις Κάνες για το πικρό, ειλικρινές και διεισδυτικό πορτρέτο μιας κλειστής κοινωνίας, σκηνοθετημένο κι ερμηνευμένο (από την πρωτοεμφανιζόμενη Ντάρια Ζόβνερ) με καταγυστική συναισθηματική ένταση.

Δυνατό σινεμά κοινωνικού ρεαλισμού σ' ένα προκλητικό κινηματογραφικό ντεμπούτο που επιχειρεί να μας μεταφέρει στην απόγνωση της '90s γενιάς που παγιδεύτηκε στις εχθροπραξίες των πληθυσμών της διαλυμένης Σοβιετικής Ένωσης. Βραβείο FIPRESCI στο τμήμα «Ένα Κάποιο Βλέμμα» του Φεστιβάλ Καννών.

Αν και οι περισσότεροι συμπατριώτες του πρωτοεμφανιζόμενου Καντεμίρ Μπαλάκοφ, οι οποίοι κατοικούν στις παρυφές του Καυκάσου και στη ρώσικη δημοκρατία της Καμπαρντίνο-Μπαλκάρια, είναι μουσουλμάνοι, οι ήρωες της ταινίας του είναι Εβραίοι. Πιο συγκεκριμένα, η τετραμελής οικογένεια ενός μηχανικού αυτοκινήτων που νιώθει μειονότητα μέσα στην προεξοικειωμένη καθημερινότητα της πόλης του Ναλτσίκ. Αποξενωμένη από το οικογενειακό περιβάλλον της νιώθει και η 24χρονη Ιλάνα, η οποία δουλεύει στο γκαράζ του πατέρα της και προσπαθεί να συνεννοηθεί με την καταπιεστική μητέρα της.

Όλα ανατρέπονται όμως όταν ο αδερφός της και η αρραβωνιαστικιά του απάγονται από αγνώστους. Οι οικογένειες δεν έχουν να πληρώσουν τα λύτρα και απευθύνονται στην τοπική εβραϊκή κοινότητα για βοήθεια, γεγονός που τους θέτει μια σειρά από ηθικά

διλήμματα. Με έναν τραχύ ρεαλισμό που φέρνει στο νου τη «Ροζέτα» των Νταρντέν, ο φακός ακολουθεί από κοντά την Ιλάνα σε έναν αναπόδοτα λαβύρινθο από αποφάσεις, οι οποίες, αν και την αφορούν, λαμβάνονται ερήμην της.

Η μακρινή φωνή του ιμάμη και τα βίντεο φρικιαστικών σφαιρών (από τον πόλεμο της διπλανής Τσετσενίας) που «απολαμβάνουν» οι νεαροί Καμπαρντιανοί υποβάλλουν μια διαρκώς υπέρπουσα βία, ενώ οι κλειστοί χώροι και τα κοντινά πλάνα προκαλούν αίσθηση ασφυξίας. Ο αυθεντικός τίτλος της ταινίας («Tesnota», που σημαίνει «στενότητα») περιγράφει ακριβώς αυτό το συναισθημα που κατακλύζει την εγκλωβισμένη ανάμεσα στους «δικούς της ανθρώπους» και στο απειλητικό περιβάλλον ηρωίδα. Ερμηνευμένη με ελεγχόμενη ένταση από την εκπληκτική πρωτοεμφανιζόμενη Ντάρια Ζόβναρ, η Ιλάνα (προσωποποίηση μιας παγιωμένης σε εσωτερικές διαμάχες Ρωσία) θα λυτρωθεί όταν πάρει την τύχη στα χέρια της, στο πικρό και διεισδυτικό πορτρέτο μιας κλειστής κοινωνίας και μιας απέραντης χώρας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΤΣΗΣ

Επιστρέφουμε στο 1998, στο Βόρειο Καύκασο - στο Νάλτσικ (την πρωτεύουσα της Δημοκρατίας Καμπαρντινό-Μπαλκάρ) που μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ, την αναβίωση των εθνικισμών και το κλείσιμο των κρατικών εταιριών, γνώρισε σοβαρή οικονομική κρίση με ποσοστά ανεργίας της τάξης του 90% (ακόμα και σήμερα είναι μια από τις φτωχότερες ρωσικές περιοχές). Εκεί, το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων είναι οι Καμπαρντίν, ένα αρχαίο καυκάσιο φύλο, που στο θρήσκευμα είναι σουνίτες μουσουλμάνοι. Υπάρχει όμως και μία μικρή κοινότητα Εβραίων, στους οποίους συναντάμε την Ιλάνα και την οικογένειά της. Εκείνη είναι μία 20χρονη κοπέλα, ένα δυναμικό αγοροκόριτσο που δουλεύει στο συνεργείο αυτοκινήτων του πατέρα της και μοιάζει να ξέρει τη δουλειά καλύτερα κι από εκείνον.

Σε κόντρα με την συγκαταβατική, υπάκουη φιγούρα της μητέρας της, η Ιλάνα είναι ένα κορίτσι που νιώθει ελεύθερο. Δεν πιστεύει τυφλά στις Εβραϊκές παραδόσεις (άλλωστε, έχει σχέση «με τον εχθρό» - το αγόρι της είναι Καμπαρντίν), δεν είναι καθωσπρέπει, δε θέλει να φορέσει φόρεμα στους αρραβώνες του αδελφού της. Κι όταν το ίδιο βράδυ Τσετσένιοι απαγάγουν το ζευγάρι και ζητούν λύτρα, όχι, δεν υπάρχει περίπτωση να παντρευτεί τον γιο του Εβραίου γείτονα που υπόσχεται να τους καλύψει με τα χρήματα για να σωθεί ο αδελφός της. Υπάρχουν όρια για τις θυσίες που οφείλει να κάνει κανείς «για τους δικούς του ανθρώπους».

Ο Καντεμίρ Μπαλαγκόφ κάνει ένα αξιοσημείωτο σκηνοθετικό ντεμπούτο (που κέρδισε και το βραβείο της FIPRESCI στο τμήμα «Ένα Κάποιο Βλέμμα» του Φεστιβάλ Καννών) με κάτι που γνωρίζει πολύ καλά: ήταν 7 χρονών όταν στη γενέτειρά του, το Νάλτσικ, συνέβαιναν παρόμοια τραγικά περιστατικά και οι κόντρες ανάμεσα στις εθνικιστικές και θρησκευτικές κάστες τρομοκρατούσαν τους κατοίκους. Παιδί, κυριολεκτικά, της διαλυμένης Σοβιετικής Ένωσης κλήθηκε να αναρωτηθεί και προσωπικά τι σημαίνει πίστη («Closeness», όπως ο αγγλικός τίτλος της ταινίας) σε θεσμούς (πατρίδα, θρησκεία, οικογένεια) και τι σημαίνει ασφυξία («Tesnota», ο ρώσικος) από τις καταπιεστικές νόρμες και τα σύνορα που επιβάλλει το μίσος του παρελθόντος ανάμεσα σε φυλές. Μάλιστα το δηλώνει από τους τίτλους αρχής: αυτή είναι μία αληθινή ιστορία που συνέβη στα 90ς. Και, ίσως, όλοι θα κληθούμε να πάρουμε θέση μέχρι τους τίτλους τέλους.

Ακολουθώντας το σινεμά κοινωνικού ρεαλισμού των αδελφών Νταρντέν και του Κρίστιαν Μουντζίου (αν κι Μπαλαγκόφ, ως βοηθός και μαθητής του Αλεξάντερ

Σοκούροφ, ο οποίος υπογράφει και την παραγωγή αυτής της ταινίας, έχει κάποιες στιλιζαρισμένες στιγμές) ο 27χρονος σκηνοθέτης παίρνει την κάμερα στον ώμο, κλείνει το κάδρο σ' ένα ασφυκτικό 4:3 aspect ratio και μας εγκλωβίζει στη σκοτεινή καρδιά της ταινίας. Σ' ένα σινεμά κοφτών, λαχανιασμένων αναπνοών, οργής, σύγκρουσης, ταπείνωσης, αδιέξοδου. Τα γεμάτα ένταση κοντινά του στα πρόσωπα των απελπισμένων ηρώων και τα γενικά του στην ερημιά και την απόγνωση της φτωχικής ορεινής επαρχίας λειτουργούν άψογα σε κάτι παραπάνω από τη δημιουργία της σωστής αποπνικτικής κινηματογραφικής ατμόσφαιρας: είμαστε κι εμείς εκεί σε μία πνιγνήρι πολιτική πραγματικότητα, που δεν είναι και τόσο μακρινή ή ξένη.

Το πιο δυνατό χαρτί του Μπαλαγκόφ είναι η πρωταγωνίστριά του. Δεν μπορείς (και η κάμερα δεν σ' αφήνει) να πάρεις τα μάτια σου από αυτό το κορίτσι. Κι ούτε θέλεις. Η Ντάρια Ζόβναρ έχει μία επιτακτική παρουσία, μία δύναμη και αφοπλιστική αμεσότητα που χαρίζει στην Ιλάνα την πανοπλία της, απέναντι σε όλα όσα της συμβαίνουν. Με μία μελετημένη, δυναμική σωματική ερμηνεία, με τσομπουκά και νεανική αυθάδεια, αλλά και ταυτόχρονα ένα εκφραστικό πρόσωπο που γλυκαίνει, πληγώνεται και τσακίζει, η Ζόβναρ αλλάζει διαθέσεις, σιωπά και εκρήγνυται με τη μαεστρία έμπειρης ηθοποιού.

Αλλωστε, η Ιλάνα στέκεται στην ταινία με μεγαλύτερο βάρος από την κεντρική ηρωίδα μίας κινηματογραφικής αφήγησης. Εκπροσωπεί ολόκληρη τη γενιά της και το πώς ο Μπαλαγκόφ παίρνει θέση απέναντι στο παρελθόν και το μέλλον μιας χώρας. Η αντίστιξη με την επίσης μελετημένη στις λεπτομέρειες ερμηνεία της Ολγκα Ντραγκούνοβα (της Εβραίας μάνας) αυτό ακριβώς υποδηλώνει: με ποιους πας και ποιους αφήνεις. Πόσο ισχυροί είναι οι δεσμοί αίματος. Πόσο ικανοί οι ενοχικοί μηχανισμοί που διατήρησαν θρησκείες, κουλτούρες και κράτη μέσα στους αιώνες; Η απάντηση όταν βρίσκεσαι αντιμέτωπος με την Ιστορία, αλλά και τη μοναδική ζωή που έχεις, δεν είναι ούτε προφανής, ούτε αναμενόμενη.

Αντί επιλόγου, ένας προβληματισμός. Ο Μπαλαγκόφ επέλεξε σ' ένα κομβικό σημείο της μέσης της ταινίας να χρησιμοποιήσει ένα snuff βίντεο: πραγματικούς βασανισμούς εβραίων από Τσετσένους αντάρτες που είχαν τότε κυκλοφορήσει στο Ιντερνετ και σοκάρει. Ο Μίκαελ Χάνεκε είχε κάποτε δηλώσει ότι το σινεμά δεν αποτελείται από ευχάριστες, αλλά απαραίτητες εικόνες. Σ' αυτό συμφωνούμε ολόψυχα. Όταν όμως ένα κομμάτι σοκαριστικής πραγματικότητας εισβάλει αφιltrάριστα και απροειδοποίητα σ' ένα κινηματογραφικό έργο, τότε σταματά η τέχνη και τότε ξεκινά το exploitation; Αν σε μία ταινία μυθοπλασίας κάποιος χρησιμοποιήσει αποκεφαλισμούς ομήρων της ISIS από το youtube, αν αυτοκτονίες, δολοφονίες, βιασμοί από σελίδες διαστραμμένων στο facebook διανθίζονται την κινηματογραφική αφήγηση, τότε παύουμε να είμαστε μέρος του απαραίτητου προβληματισμού και διαλόγου και τότε γινόμαστε άθελά μας θεατές της κλειδαρότρυπας και αποδέκτες της προπαγάνδας της τρομοκρατίας;

ΠΟΛΥ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ

KANTEMIR BALAGOV

Γεννήθηκε το 1991 στο Nalchik, πρωτεύουσα της Αυτόνομης Δημοκρατίας Kabardino-Balkaria, στο Βόρειο Καύκασο. Σπούδασε Οικονομικά στη Σταυρούπολη αλλά δέκοψε τις σπουδές του στα 23 του χρόνια για να ξεκινήσει σποδές στο Τμήμα Κινηματογράφου του Πανεπιστημίου του Nalchik University που ιδρύθηκε και διοικείτο από τον Alexander Sokurov.

Φιλμογραφία: 2017 Οι δικοί μου άνθρωποι, 2015 Molodoy eschyo, 2015 Andryukha (Documentary short), 2014 Pervyy ya (Short)